

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Комунального некомерційного підприємства Київської обласної ради
«Обласне психіатрично-наркологічне медичне об'єднання»

08.04.2026

м. Київ, 2026

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 08.04.2026 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування комунального некомерційного підприємства Київської обласної ради «Обласне психіатрично-наркологічне медичне об'єднання» (далі – КНП КОР «ОПНМО», лікарня, заклад).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НМП:

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Петросов Владислав Георгійович, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Русавська Оксана Олексіївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Тимошенкова Оксана Василіївна, головний спеціаліст відділу аналітики та взаємодії з громадськістю Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Тимошенко Володимир Іванович, головний спеціаліст відділу аналітики та взаємодії з громадськістю Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Прашко Олена Володимирівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Лікарня знаходиться за адресою: 08072, Україна, Фастівський р-н, Київська обл., с. Бишів, вул. Київська, буд. 22Б.

Керівництво: **Зільберблат Геннадій Михайлович**, генеральний директор.

КНП КОР «ОПНМО» – це багатопрофільний лікувальний заклад, який має вищу акредитаційну категорію та є методичним і лікувально-діагностичним центром Київської області з питань психіатричної і наркологічної допомоги

населенню, місце впровадження діяльності здійснюється за адресою: 08630, Київська обл., смт. Глеваха, вул. Вокзальна, буд. 8.

Заклад надає високоспеціалізовану психіатричну та наркологічну допомогу населенню. КНП КОР «ОПНМО» законтрактовано Національною службою здоров'я України за 8 пакетами медичних послуг, якими визначено обсяг та умови надання медичних послуг, що фінансуються за Програмою медичних гарантій, які покривають 70 % потреб лікарні.

Стаціонарна допомога надається у 15 відділеннях, зокрема: відділенні інтенсивної терапії, відділенні первинного психотичного епізоду, а також у загальнопсихіатричних відділеннях.

До амбулаторних підрозділів належать поліклінічне відділення та лабораторно-діагностичний центр. До складу якого входять клінічна, біохімічна та бактеріологічна лабораторії, а також кабінети: гінекологічний, стоматологічний, рентгенологічний, фізіотерапевтичний, хірургічний, функціональної діагностики та лікувальної фізкультури.

У структурі закладу функціонує центр соціально-психологічної реабілітації із залом кінезотерапії. У центрі застосовуються різноманітні методи реабілітації, зокрема: бодіфлекс, танцювально-рухова терапія, музикотерапія, арт-терапія, тренінги соціальних навичок та емоційної компетентності, тілесно-орієнтована терапія, соціально-психологічні та антистресові тренінги, когнітивно-поведінкова, психоаналітична, біосугестивна та клієнт-центрована терапії, кінотерапія, аутотренінг, терапія творчим самовиразом, зоотерапія тощо. Психологічну допомогу та реабілітаційні заходи забезпечують психологи згідно із затвердженим графіком роботи та лікарськими призначеннями (фото 1, 2, 3).

Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) заклад виключено з Переліку спеціальних закладів з надання психіатричної допомоги. Примусові заходи медичного характеру (далі – ПЗМХ) на базі закладу не здійснюються, пацієнтів переведено до інших спеціалізованих лікарень ПЗМХ.

Заклад є центром підготовки спеціалістів у сфері психіатрії та наркології обласного значення, а також базою інтернатури Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика. КНП КОР «ОПНМО» співпрацює з Українським науково-дослідним інститутом соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України та Національним медичним університетом ім. О.О. Богомольця. Медичну допомогу у закладі надають 51 лікар, 8 клінічних психологів, 108 медичних сестер, 127 представників молодшого медичного персоналу, а також 11 лікарів-інтернів.

Проектна потужність лікарні розрахована на перебування 505 осіб. На день відвідування у закладі перебувало 303 пацієнти.

У закладі перебуває 9 пацієнтів без документів, які посвідчують особу.

Харчування пацієнтів у закладі здійснюється відповідно до наказу МОЗ від 29.10.2013 року № 931 «Про удосконалення організації лікувального

харчування та роботи дієтологічної системи в Україні». Пацієнтам забезпечено чотириразове харчування, вартість якого складає 74,4 грн на добу на одну особу.

Витрати на лікарські засоби становлять 45,39 грн на добу на одну особу.

Забезпечення закладу лікарськими засобами та харчуванням здійснюється переважно шляхом залучення благодійної та гуманітарної допомоги.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 25.01.2024 за результатами якого надавалися наступні рекомендації:

проведення додаткового навчання серед працівників лікарні стосовно необхідності поважливого ставлення до пацієнтів;

застосування фізичного обмеження з додержанням вимог Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджених наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240;

проведення заміни ліжок з панцерними сітками;

припинити практику сегрегації пацієнтів, з покладанням на них обов'язків, не передбачених чиним законодавством;

оплату праці пацієнтів, які до неї залучені;

доступу до консультації лікарів-спеціалістів пацієнтам, які цього потребують;

вчасні огляди на наявність соматичних та інфекційних захворювань у пацієнтів;

застосування лікарських засобів відповідно до встановлених вимог;

ознайомлення пацієнтів з інформацією щодо їх стану здоров'я та методів лікування, які до них застосовують;

додержання вимоги щодо кількості пацієнтів, які одночасно перебувають у палатах та вимоги щодо норми площі на одне ліжко;

здійснення відеоспостереження лише у місцях, передбачених Правилами;

організацію системи лікувального харчування відповідно до встановлених вимог;

доступ до портативних персональних комп'ютерів для пацієнтів;

додержання вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», Правил пожежної безпеки в Україні;

потреби пацієнтів похилого віку та пацієнтів з інвалідністю під час перебуванні у закладі;

доступ пацієнтів до інформації стосовно номерів гарячих ліній та контактів посадових осіб, зокрема Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Під час відвідування НПМ встановлено, що керівництвом лікарні вжито заходи стосовно виконання частини попередніх рекомендацій:

відділення лікарні забезпечені комплектами сертифікованих ременів для застосування фізичної фіксації відповідно до наказу МОЗ від 24.03.2016 № 240 (фото 4).

з боку медичних працівників приділяється належна увага до отримання письмової усвідомленої згоди особи на проведення діагностики та лікування у лікарні;

здійснюються заходи індивідуальної психологічної реабілітації, з веденням індивідуального плану пацієнта;

пацієнтам забезпечений доступ до питної води.

Позитивний досвід, який може бути поширений в інших лікувальних закладах.

На території закладу наявні 3 електричні генератори, отримані як гуманітарна допомога. Фактично працює один. Зазначений пристрій у період блекауту спроможний забезпечити електроенергією всю лікарню.

Переважна більшість палат у закладі відремонтовані, мебльовані та мають достатню площу.

Пацієнти мають можливість приймати душ у будь-який час за потреби.

Харчоблок перебуває в належному санітарному стані, наявне меню дієтичного харчування для пацієнтів.

У відвіданих відділеннях наявні належно облаштовані приміщення для відвідування пацієнтів родичами та близькими людьми (фото 5).

Заклад має охайну територію оснащену альтанками з лавками для відпочинку пацієнтів та персоналу (фото 6).

У закладі працює альтернативна автоматизована котельня, що дозволить забезпечити стабільне, надійне теплопостачання як резервне автономне джерело теплопостачання на випадок перебоїв централізованого теплопостачання.

Підчас відвідування НПМ скарг від пацієнтів на неналежне, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, видів поводження і покарання з боку персоналу не надходило.

Разом з тим під час відвідування виявлені недоліки у роботі закладу, які призводять до порушення прав пацієнтів.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

1. Забезпечення належного рівня медичної допомоги у лікарні ускладнене через значний дефіцит кадрів. Брак медичного персоналу тимчасово компенсується залученням лікарів-інтернів. Найнижчий рівень укомплектованості спостерігається серед молодшого медичного персоналу, що може негативно впливати на якість догляду за пацієнтами та можливість реалізації передбачених розпорядком дня заходів. Попри добровільність перебування пацієнтів у закладі, на думку медичних працівників, супровід

персоналу під час прогулянок є необхідним, оскільки пацієнти потребують постійного нагляду через особливості свого психічного стану. Крім того, організація цілодобового спостереження за пацієнтами вимагає присутності медичного персоналу. Брак кадрів становить близько 50%, фактично на зміні працюють 2 молодших медичних працівника замість 4 та одна сестра медична замість 2-3 осіб.

Відповідно до Стандартів Європейський комітет з питань запобігання катуванням (далі – ЄКЗК) пункту 42 кадровий склад персоналу повинен бути збалансований кількісно, за професійною спеціалізацією (психіатри, лікарі загального профілю, медичні сестри, психологи, психотерапевти, соціальні працівники тощо).

2. Під час аналізу медичної документації групою НПМ виявлено, що ведення Журналу фіксації тілесних ушкоджень у закладі здійснюється за формою, яка не відповідає вимогам чинного законодавства, що порушує вимоги наказу МОЗ від 02.02.2024 № 186 «Про затвердження форми первинної облікової документації та інструкції щодо її заповнення» закладами охорони здоров'я має забезпечуватися ведення обліку випадків виявлення тілесних ушкоджень за уніфікованою формою, із обов'язковим внесенням повної та достовірної інформації (фото 7, 8).

3. Упродовж 2026 року ізоляція як окремий захід, передбачений у межах застосування фізичного обмеження та/або ізоляції під час надання психіатричної допомоги, у закладі застосовувалася у поодиноких випадках на нетривалий строк із належною фіксацією кожного випадку в медичній документації.

Проте поширеною є практика застосування хімічного гамування пацієнтів шляхом введення психотропних лікарських засобів. Такий підхід використовується з метою швидкого зменшення психомоторного збудження або агресивної поведінки пацієнтів. Водночас слід зауважити, що чинне національне законодавство не регламентує порядок використання хімічних засобів гамування, що не відповідає сучасним міжнародним стандартам, зокрема рекомендаціям ЄКЗК щодо створення централізованих реєстрів використання хімічних засобів обмеження.

4. Виявлено порушення вимог Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584. Зокрема, у відділеннях виявлено лікарські засоби із завершеним терміном придатності. Наявність таких препаратів свідчить про неналежний контроль обігу лікарських засобів та створює загрозу життю і здоров'ю пацієнтів у разі їхнього застосування. Відповідно до пункту 6 розділу II глави 2 Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладі охорони здоров'я, затверджених наказом МОЗ від 09.09.2014 № 635, лікарські засоби та вироби медичні, термін придатності яких завершився, підлягають вилученню з обігу та списанню з балансу (фото 9, 10).

5. Деякі пацієнти повідомляли, що не володіють інформацією про призначені їм лікарські засоби та методи лікування, що до них застосовуються. Зазначене порушує основні принципи інформованої згоди пацієнта, адже кожна людина має право бути поінформованою про своє лікування, ризики та переваги медичних заходів, які застосовуються до неї. Вимоги статей 39 Закону України «Основ законодавства України про охорону здоров'я» та принципу добровільності надання психіатричної допомоги, визначеного Законом України «Про психіатричну допомогу».

6. Окремі палати у відділеннях є вузькими, тісними, перевантаженими та не обладнані дверима, в них розміщується п'ять і більше осіб. (фото 11, 12).

Відповідно до пункту 34 стандартів ЄКЗК «Поміщення особи до психіатричного лікувального закладу без її на те згоди» створення позитивного терапевтичного середовища передбачає, передовсім, забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання.

Крім того, за результатами візиту в Україну з 26 травня по 6 червня 2025 року ЄКЗК закликав продовжувати вживати заходів, спрямованих на поступове збільшення житлового простору на одного пацієнта в усіх палатах.

7. У деяких відділеннях відсутні належні умови для забезпечення приватності пацієнтів під час перебування у санітарних кімнатах. Зокрема, в окремих душових кімнатах відсутні шторки, що дозволяє дотримуватися приватності під час здійснення гігієнічних процедур (фото 13).

Вищезазначене не відповідає пунктам 32-36 Стандартів ЄКЗК, якими передбачено необхідність створення у закладах охорони здоров'я позитивного терапевтичного середовища, забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, достатнього освітлення, опалення, обладнання палат для пацієнтів та місць відпочинку, з тим, щоб надавати пацієнтам візуальну стимуляцію. Сантехнічне обладнання повинно бути розташоване таким чином, щоб пацієнт міг бути наодинці сам із собою.

8. В окремих палатах на вікнах встановлено ґрати (фото 14), що суперечить вимогам пункту 10 Порядку надання психіатричної допомоги в стаціонарних умовах, затвердженого наказом МОЗ від 07.12.2023 № 2085. Зазначена практика є несумісною з сучасними принципами гуманізації психіатричної допомоги, які передбачають створення безпечного, але водночас сприятливого для одужання середовища з мінімальним застосуванням обмежувальних заходів.

Стаття 24 Закону України «Про психіатричну допомогу» гарантує право пацієнта на отримання медичної допомоги в умовах, що є найменш обмеженими, відповідно до його психічного стану. Крім того, положення Стандарту ЄКЗК рекомендують забезпечити непреференційність у лікуванні пацієнтів – як у психіатричному, так і в соматичному відділеннях та і у догляді за ними.

9. Не у всіх відділеннях створені умови для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», санітарно-гігієнічні кімнати закладу не

пристосовані для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерству охорони здоров'я:

внести зміни до Закону України «Про психіатричну допомогу» та Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади та форм первинної облікової документації, затверджених наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240 «Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації» з урахуванням рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню «Гамівні засоби в психіатричних лікувальних закладах для дорослих»;

створити спеціальний реєстр усіх випадків застосування до пацієнтів засобів гамування (у тому числі хімічного гамування), зокрема поєднаною з Електронною системою охорони здоров'я.

Київській обласній військовій адміністрації:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у Комунальному некомерційному підприємстві Київської обласної ради «Обласне психіатрично-наркологічне медичне об'єднання»;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів пацієнтів на охорону здоров'я та медичної допомоги у комунальному некомерційному підприємстві Київської обласної ради «Обласне психіатрично-наркологічне медичне об'єднання».

Комунальному некомерційному підприємству Київської обласної ради «Обласне психіатрично-наркологічне медичне об'єднання» забезпечити:

укомплектування штатних посад медичних працівників відповідно до встановлених нормативів, зокрема молодшого та середнього медичного персоналу;

ведення Журналу фіксації тілесних ушкоджень виключно за формою, затвердженою чинними нормативно-правовими актами. Провести навчання відповідальних працівників щодо порядку його заповнення та забезпечити

системний внутрішній контроль за належним документуванням усіх випадків виявлення тілесних ушкоджень;

вилучення з обігу лікарських засобів та виробів медичного призначення із завершеним терміном придатності та забезпечити їх списання і утилізацію відповідно до встановленого порядку. Запровадити дієвий механізм регулярного моніторингу строків придатності із визначенням відповідальних осіб;

дотримання права пацієнтів на отримання повної, доступної та зрозумілої інформації про стан здоров'я та лікування;

умови перебування у відповідність до рекомендацій Стандартів ЄКЗК;

забезпечити належні умови для дотримання приватності пацієнтів;

демонтаж ґрат або заміну на безпечні альтернативи, що не створюють ознак ізоляції та не принижують гідність пацієнтів;

доступність у всіх відділеннях закладу для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до ДБН В.2.2-40:2018 та стандартів ЄКЗК.

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи

**Головний спеціаліст відділу
реалізації національного
превентивного механізму у сфері
охорони здоров'я Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини**

Олена БАРДАШ

Фото до звіту

Фото 1

Графік проведення групової роботи з 1 квітня 2026 року

КОШЕВЦІ К	Психологічна група 10.00-11.00 5 жд. Івашко		Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 2 жд. Івашко	Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 2 жд. Каргун	Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 10 жд. Івашко	Арттерапія 11.20-12.20 6-16-18 1-7-15 Скрябін	
ВІНТЮРИ	Аутистичні Ароматерапія 10.00-11.00 5 жд. Івашко		Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 2 жд. Івашко	Класи поведінки для дітей 11.00-12.00 2 жд. Гаргун	Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 10 жд. Івашко	Музична терапія 11.20-12.20 1-7-15 6-16-18 Мурман	
СЕРДА	Аутистичні Ароматерапія 10.00-11.00 5 жд. Івашко		Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 2 жд. Івашко	Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 2 жд. Мурман	Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 10 жд. Івашко		
ЧЕТЮРИ	Аутистичні Ароматерапія 10.00-11.00 5 жд. Івашко		Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 2 жд. Івашко	Сім. психологія 11.00-12.00 2 жд. Гаргун	Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 10 жд. Івашко	Кінематика психології 11.20-12.20 1-7-15 6-16-18 Скрябін	
ІЗ ЖИВЦІ	Психологічна група 10.00-11.00 5 жд. Івашко		Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 2 жд. Івашко	Психологічна група 11.00-12.00 1 жд. Скрябін	Аутистичні Ароматерапія 11.00-12.00 10 жд. Івашко	Тренінг емоцій 11.20-12.20 1-7-15 6-16-18 Каргун	Дитяча Картина Кінематика 12.20-13.00 Вос. психології Каргун

Фото 2

Фото 3

Фото 4

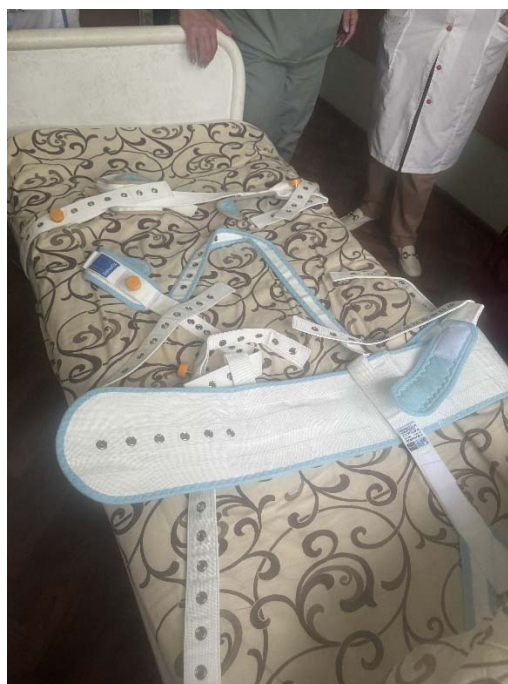

Фото 5

Фото 6

Фото 7

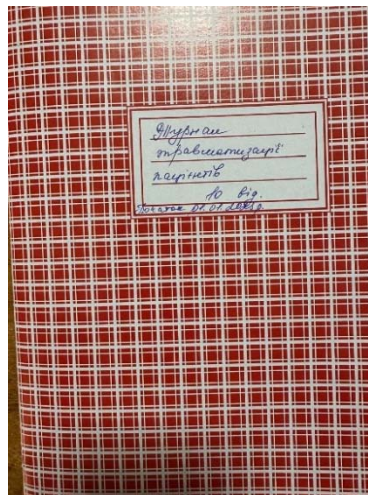

Фото 8

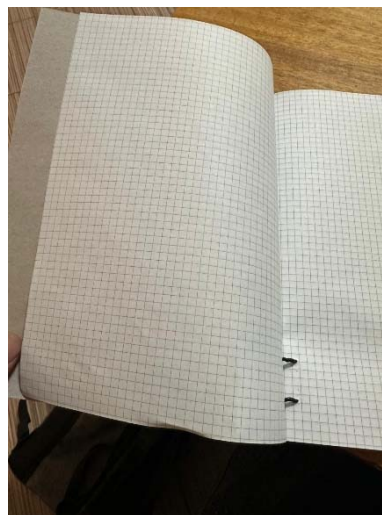

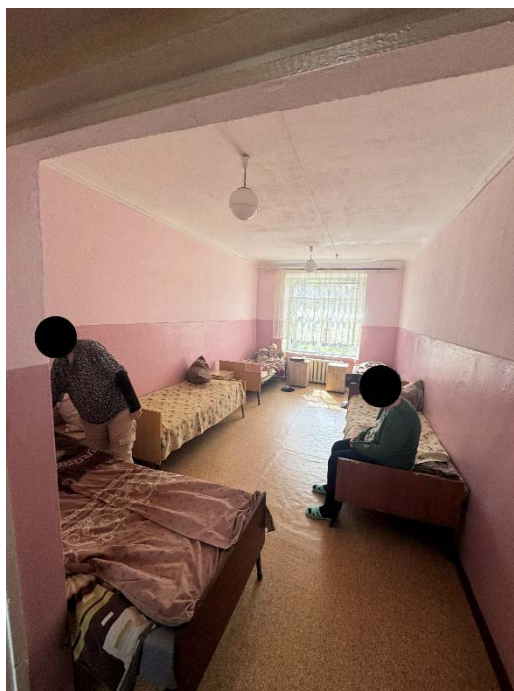
Фото 9

Φοτο 10

Φοτο 11

Φοτο 12

Φοτο 13

Φοτο 14

